

MUSIK

Lytning og Musikoplevelse

FØLELSER OG MUSIK

Velkommen til School To Go og dagens undervisning!

Dette er et forløb i faget "Musik" om Lytning og Musikoplevelse i tre episoder, med de tre temaer: "Aktiv lytning", "Musikalske temaer og motiver" og til sidst "Følelser og musik". Der vil både være lytte-tekster og øvelser i episoderne.

Introduktion

I vores næste eventyr i musiktimen skal vi gå på opdagelse i en meget spændende og farverig del af musikken: Følelser og musik. Musik er ikke bare lyde sat sammen; det er et sprog, der kan udtrykke følelser og fortælle historier uden brug af ord. Har du nogensinde mærket, hvordan en glad sang kan få dig til at smile, eller en stille melodi kan gøre dig rolig? Det er magien ved musik!

Vi skal lære, hvordan musikken kan gøre os glade, triste, spændte, eller endda afslappede. Vi vil udforske, hvordan forskellige slags musik påvirker os på forskellige måder og prøve at forstå, hvorfor det sker. Det er som at blive musikalske detektiver, hvor vi lytter efter ledetråde i musikken, der fortæller os, hvordan vi skal føle.

Vi skal også prøve at lave vores egen musik og se, om vi kan få vores venner til at føle noget bestemt, bare ved hjælp af lyde og melodier. Tænk, hvis du kunne komponere en sang, der kunne gøre alle glade eller en melodi, der kunne gøre en trist dag lidt lysere!

Så gør dig klar til en rejse fuld af følelser og musik. Husk, musik er ikke bare noget, vi hører med vores ører; det er noget, vi også føler med vores hjerter.

Mål for undervisningen:

- Jeg skal kunne nævne forskellige følelser, som musik kan udtrykke
- Jeg skal kunne forklare, hvordan musik kan gøre mig glad eller trist
- Jeg skal kunne vælge musik, der passer til forskellige følelser
- Jeg skal kunne finde elementer i musikken, der får mig til at føle en bestemt måde

Hvad er følelser?

Følelser er noget, alle mennesker oplever, og de er en måde, vores krop og hjerne fortæller os, hvordan vi har det med det, der sker omkring os eller indeni os. Der er mange forskellige slags følelser, som glæde, sorg, vrede, frygt, overraskelse, og kærlighed.

Når noget godt sker, kan vi føle os glade eller begejstrede. Hvis noget ikke er, som vi ønsker det, kan vi føle os triste eller vrede. Følelser kan ændre sig hurtigt, og de kan få os til at reagere på forskellige måder. For eksempel, hvis du ser en film, der er lidt skræmmende, kan du mærke, at dit hjerte slår hurtigere, eller du kan få lyst til at dække dine øjne med hænderne.

Vores følelser hjælper os også med at forstå andre mennesker. Når vi ser nogen, der er glad, kan det smitte af på os, og vi føler os også glade. Hvis en ven er trist, kan vi føle os triste med dem og måske trøste dem.

Selvom det nogle gange kan være svært at forklare præcis, hvad vi føler, er det vigtigt at tale om vores følelser med andre. Det hjælper os med at forstå os selv bedre og hvordan vi skal håndtere de forskellige situationer, vi støder på i livet.

Hvordan udtrykker musik forskellige følelser, og hvilke elementer i musikken bidrager til at formidle disse følelser?

Musik kan udtrykke forskellige følelser ved at bruge en række elementer eller dele, der arbejder sammen for at skabe en følelse eller stemning. Tænk på musik som en slags sprog, der ikke bruger ord, men stadig kan fortælle os, hvordan vi skal føle. Her er nogle af de elementer i musikken, der hjælper med at udtrykke følelser:

- **Melodi:** Dette er den del af musikken, du nok mest sandsynligt nynner eller synger med på. Melodien kan være glad og springende, langsom og trist, eller kraftfuld og energisk. Ændringer i, hvordan melodien bevæger sig op og ned, kan få os til at føle forskellige ting.
- **Rytme:** Rytmen handler om, hvordan tiden i musikken bliver opdelt og hvordan noterne varer forskellig længe. En hurtig rytme kan få musikken til at føles energisk eller spændende, mens en langsom rytme kan gøre den mere rolig eller trist.
- **Harmoni:** Harmoni skabes, når flere toner eller akkorder spilles sammen. Den kan give musikken en følelse af varme og fuldhed eller skabe spænding og uro, afhængigt af hvilke akkorder der bruges, og hvordan de ændrer sig gennem stykket.
- **Dynamik:** Dette refererer til, hvor højt eller stille musikken spilles. Pludselige ændringer i dynamik kan overraske os og ændre, hvordan vi føler om musikken. Bløde toner kan virke beroligende, mens høje toner kan være kraftfulde eller alarmerende.
- **Instrumenter:** Forskellige musikinstrumenter har forskellige lyde, der kan udtrykke forskellige følelser. For eksempel kan en violin skabe sødme og sårbarhed, en trompet kan udtrykke triumf eller fare, og et klaver kan spænde bredt og udtrykke en hel række følelser, afhængigt af hvordan det spilles.
- **Tempo:** Tempoet er, hvor hurtigt eller langsomt musikstykket bevæger sig. Et hurtigt tempo kan få musikken til at føles livlig og glad, mens et langsomt tempo kan gøre musikken mere eftertænksom eller trist.

Når komponister laver musik, tænker de over alle disse elementer og beslutter, hvordan de kan bruge dem til at skabe de følelser, de ønsker at udtrykke. Ved at lytte til, hvordan disse elementer bruges i musik, kan vi få en bedre forståelse af, hvad musikken prøver at fortælle os, selv uden ord.

På hvilken måde kan lytning til musik påvirke vores egne følelser, og hvorfor reagerer mennesker forskelligt på den samme musik?

Når vi lytter til musik, kan den påvirke vores følelser meget stærkt. Musik kan gøre os glade, triste, ophidsede eller endda hjælpe os med at slappe af. Dette sker, fordi musikken kommunikerer direkte med vores hjerner og kroppe, selvom vi måske ikke altid lægger mærke til det.

- **Påvirke vores følelser:** Musik kan påvirke vores følelser på mange måder. For eksempel, når vi hører en glad sang med en hurtig rytme og en livlig melodi, kan vi automatisk begynde at føle os mere opmuntrede og energiske. Hvis vi derimod lytter til en langsom

og blid melodi, kan det få os til at føle os mere rolige og afslappede. Dette sker, fordi musikken stimulerer visse dele af vores hjerne, der håndterer følelser, hvilket får vores krop til at reagere med følelser, der matcher musikken.

- Musik og minder: Musik kan også påvirke vores følelser ved at minde os om bestemte tider i vores liv. En sang kan minde os om en sjov dag med venner eller en særlig ferie med familien. Når vi hører den sang, bringer den de minder og følelser tilbage, vi havde i det øjeblik.
- Forskellige reaktioner: Mennesker reagerer forskelligt på den samme musik af flere grunde. En af de største grunde er vores personlige erfaringer og minder. En sang, der gør en person glad, kan gøre en anden person trist, hvis de forbinder den sang med en trist begivenhed i deres liv. Vores forskellige personligheder spiller også en rolle. Nogle mennesker elsker høj og energisk musik, mens andre foretrækker blid og rolig musik. Desuden har kulturelle baggrunde og den musik, vi er vokset op med, stor indflydelse på, hvad vi kan lide at lytte til og hvordan musikken påvirker os.
- Musiksmag: Vores unikke smag i musik betyder også, at vi reagerer forskelligt. Det, der lyder smukt for én person, kan måske ikke have samme effekt på en anden, simpelthen fordi vi alle har forskellige ting, vi søger i musik – nogle søger trøst, andre søger energi, og nogle søger kunstnerisk inspiration.

Så, når vi lytter til musik, kan det påvirke os på mange forskellige og dybe måder. Det er, hvad der gør musik så kraftfuld og en vigtig del af menneskers liv over hele verden.

Hvordan kan vi identificere musikstykker, der udtrykker specifikke følelser som glæde, sorg, spænding eller ro, baseret på musikkens elementer?

For at forstå, hvordan musik udtrykker specifikke følelser som glæde, sorg, spænding eller ro, kan vi kigge på forskellige elementer i musikken. Disse elementer fungerer som ledetråde, der hjælper os med at afgøre, hvilke følelser musikken prøver at formidle.

- Melodi: Melodien er den del af musikken, du sandsynligvis nemmest husker og nynner med på. En glad melodi har ofte hurtige, springende noter, der stiger opad, mens en trist melodi kan have langsommere, faldende noter.
- Rytme: Rytmen fortæller os, hvordan musikken bevæger sig i tid. En hurtig, regelmæssig rytme kan gøre musikken spændende, fordi den får vores hjerte til at slå hurtigere, næsten som når du løber. En langsom rytme kan gøre musikken rolig og afslappende, som når du sidder stille og hviler.
- Harmoni: Harmonien skabes, når forskellige noter spilles sammen på samme tid. Lykkelige sange bruger ofte klare og lyse akkorder, mens triste sange kan bruge akkorder, der lyder mere melankolske eller "tunge".
- Instrumenter: Forskellige instrumenter kan udtrykke forskellige følelser. For eksempel kan elektriske guitarer og trommer skabe en følelse af energi og spænding, mens

strygere som violiner og celli kan skabe en følelse af ro eller endda sorg, afhængigt af hvordan de spilles.

- Tempo: Tempoet fortæller os, hvor hurtigt eller langsomt et musikstykke spilles. Et hurtigt tempo kan gøre musikken mere opløftende eller spændende, mens et langsomt tempo kan gøre musikken mere eftertænksom eller trist.
- Dynamik: Dynamikken handler om, hvor højt eller stille musikken spilles. Pludselige ændringer fra meget stille til meget højt kan skabe en følelse af overraskelse eller spænding, mens musik, der spilles blødt, ofte føles beroligende eller sorgfuld.

Når du lytter til et stykke musik, prøv at lægge mærke til disse elementer og tænke over, hvordan de får dig til at føle. Ved at gøre dette kan du blive bedre til at forstå, hvordan forskellige musikstykker udtrykker forskellige følelser. Og husk, forskellige mennesker kan reagere forskelligt på den samme musik, så det er også spændende at dele og diskutere dine musikoplevelser med andre.

Hvordan bruger filmskabere musik til at forstærke følelser i en filmscene, og kan du give eksempler på, hvordan musikken ændrer din opfattelse af en scene?

Filmskabere bruger musik til at forstærke eller ændre, hvordan vi føler, når vi ser en filmscene. Musikken kan gøre en scene mere spændende, trist, glad, eller endda skræmmende. Musikken spiller i baggrunden og arbejder sammen med billederne for at fortælle os, hvordan vi skal føle eller forstå, hvad der sker.

- Spænding: Tænk på en scene, hvor en person måske sniger sig rundt om hjørnet, mens en skurk leder efter dem. Hvis filmskaberer tilføjer musik med en hurtig rytme og høje toner, der pludselig bliver højere, begynder dit hjerte at slå hurtigere, og du sidder på kanten af dit sæde. Musikken gør dig mere spændt og bekymret for, hvad der vil ske næste gang.
- Glæde: Forestil dig nu en scene, hvor venner genforenes efter lang tid. Hvis der spilles glad og livlig musik med en hurtig melodi, får det dig til at føle dig glad og opmuntret, som om du selv er en del af den glædelige genforening.
- Sorg: Tænk på en scene, hvor en karakter siger farvel til en ven. Hvis der er blød og langsom musik, der spiller, med blide instrumenter som en klaver eller en violin, kan det gøre scenen endnu mere rørende, og du kan endda føle tristhed eller tårer trille ned ad dine kinder.
- Frygt: Forestil dig en scene fra en gyserfilm, hvor hovedpersonen går ind i et mørkt rum. Hvis der spilles skræmmende musik med lav, uhyggelig lyd, der langsomt bygger op, bliver du mere nervøs for, hvad der kan gemme sig i mørket.

Musikken fortæller os altså, hvordan vi skal føle i en bestemt scene, selv uden at vi tænker over det. Den hjælper med at gøre følelserne stærkere og gør også, at vi bedre kan huske bestemte

scener, fordi følelsen bliver så kraftig. Det er en af grundene til, at musik er så vigtig i film; den hjælper med at gøre historien mere levende og mindeværdig.

Kan musik uden tekst udtrykke følelser, og hvordan kan vi forstå disse følelser gennem ren instrumentalmusik?

Musik uden tekst, som vi kalder instrumentalmusik, kan helt sikkert udtrykke følelser, og vi kan forstå disse følelser, selvom ingen ord fortæller os, hvad vi skal føle. Musikken bruger forskellige lyde, rytmer, melodier og andre musikalske elementer til at skabe følelser, ligesom når du bruger farver og penselstrøg til at male et billede, der kan gøre folk glade, triste eller tænkssomme.

Her er nogle måder, instrumentalmusik kan udtrykke og formidle følelser på:

- **Gennem Melodien:** Tænk på melodien som historien i musikken. En opadgående, let og hoppende melodi kan gøre os glade og opløftede, mens en langsom, nedadgående melodi kan få os til at føle os triste eller eftertænksomme.
- **Med Rytmen:** Rytmen er som musikkens hjerteslag. En hurtig, energisk rytme kan få os til at føle os spændte eller ophidsede, ligesom når du løber rundt og leger. En langsom, blød rytme kan virke beroligende og få os til at slappe af eller føle os sørgmodige.
- **Gennem Instrumenternes Lyde:** Forskellige instrumenter har forskellige lyde, der kan vække forskellige følelser. For eksempel kan lyden af en violin trække i vores hjertestrænge og gøre musikken mere følelsesladet, mens en trompet kan være kraftfuld og majestætisk.
- **Ved Brug af Dynamik:** Dynamik handler om, hvor højt eller blødt musikken spilles. Hvis musikken pludselig bliver meget høj, kan det overraske os og skabe spænding. Hvis musikken er meget blød, kan det få os til at læne os ind og lytte mere opmærksomt, hvilket kan skabe en følelse af intimitet eller ro.

Selvom der ikke er ord, fortæller instrumentalmusikken os stadig noget. Den kan male billeder i vores hoved og fortælle historier uden ord. For eksempel, hvis du hører musikken fra en filmscene, hvor en karakter sniger sig rundt, kan den spændte, listende musik få dig til at føle spændingen, selvom du ikke ser billederne.

For at forstå disse følelser, når vi lytter til instrumentalmusik, kan vi lytte opmærksomt og mærke, hvordan musikken får vores krop og sind til at reagere. Det er lidt som at bruge din fantasi, når du læser en bog. Du skaber billeder og følelser i dit hoved baseret på ordene, men i dette tilfælde gør du det med musikken.

Kender vi nogle kunstnere som beskæftiger sig med denne slags musik?

Når vi taler om kunstnere, der laver instrumentalmusik, altså musik uden sang eller ord, der kan udtrykke følelser, er der mange forskellige at vælge imellem. Her er et par eksempler:

- Ludwig van Beethoven: Selvom Beethoven levede for meget længe siden, er hans musik stadig elsket i dag. Han skrev mange stykker musik, som kun bruger instrumenter til at udtrykke stærke følelser. Et af hans mest berømte værker er "Måneskinssonaten", som mange mennesker finder både smukt og lidt trist.
- John Williams: Han er en moderne komponist, som skriver musik til film. Du kender måske hans musik fra film som "Star Wars", "Harry Potter" og "E.T.". Hans musik hjælper med at fortælle historien i filmene og får os til at føle spænding, eventyr eller endda magi, alt sammen uden ord.
- Yiruma: En sydkoreansk pianist og komponist kendt for sine smukke klaverværker, såsom "River Flows in You". Hans musik er meget følelsesladet og ofte brugt til at skabe en rolig og fredfyldt atmosfære.

Disse kunstnere viser, hvordan musik kan fortælle en historie eller udtrykke følelser, selv uden ord. Ved at lytte til deres musik kan du mærke forskellige følelser og se, hvordan musikken maler billeder i dit hoved eller får dig til at føle dig på en bestemt måde.

Nu er det tid til at lave et par opgaver og tænke over hvad vi lige har lært.

Arbejdsopgaver

1. Følelsemusikspil: Find en sang, der får dig til at føle dig glad, og en anden, der gør dig trist. Lyt til dem med en partner, og diskuter, hvordan de forskellige sange får jer til at føle.

2. Musikalske Følelser Dagbog: Lyt til et udvalg af musikstykker, som læreren spiller, og tegn et billede, der udtrykker, hvordan hver sang får dig til at føle. Del dine tegninger med klassen, og forklar, hvorfor du valgte dem.
3. Instrumenternes Følelser: Vælg et instrument, og lav en kort præsentation for klassen om, hvordan det instrument kan udtrykke forskellige følelser gennem musikken.
4. Gæt en Følelse: Spil et spil med dine klassekammerater, hvor I skiftes til at spille små musikstykker (enten selvvalgt musik eller på et instrument), mens de andre gætter, hvilken følelse musikken skal udtrykke.
5. Lav Din Egen Følelsemusik: Brug instrumenter i klassen eller digitale musikprogrammer til at skabe et kort musikstykke, der udtrykker en specifik følelse. Præsenter dit stykke for klassen eller en lille gruppe og forklar, hvordan du brugte musikkens elementer til at udtrykke følelsen.

Når du har svaret på opgaverne, så slutter denne episode.

Her starter ideerne til lærerne:

Ideer til læreren:

- Musik og Følelser Lytteøvelse: Afspil forskellige genrer af musik og diskuter som en klasse, hvilke følelser hvert stykke musik vækker, og hvilke musikelementer, der bidrager til disse følelser.
- Interaktiv Følelsvæg: Opret en "følelsvæg" i klassen, hvor elever kan hænge billeder, de har tegnet, eller skrive ord, der beskriver, hvordan bestemte stykker musik gør dem føle.
- Musikskaber Workshop: Giv eleverne tid til at eksperimentere med musikinstrumenter eller digitale musikprogrammer for at skabe deres egne musikstykker, der udtrykker forskellige følelser. Dette kan være en god måde for eleverne at anvende og reflektere over, hvad de har lært om musik og følelser.
- Gæst Musikterapeut: Inviter en musikterapeut til at tale med klassen om, hvordan musik kan bruges til at hjælpe folk med at forstå og udtrykke deres følelser.
- Film Musik Analyse: Vis korte klip fra forskellige film uden lyd og lad eleverne gætte, hvilke følelser scenerne skal fremkalde. Diskuter derefter, hvordan musikken i filmen hjælper med at forstærke disse følelser, når du spiller klippene igen med lyd.